

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

باقربورات

شرح حال و زندگانی امام باقر علیه السلام

علی رضا اسداللهی فرد

موسسه انتشاراتی سپهر روزی

تلفن مراکز پخش قم:

صبح پیروزی ۷۷۴۸۲۳۳ - انتشارات پیام علمدار: ۰۹۱۲۳۵۳۰۲۷۴

آدرس مرکز پخش:

قم: خیابان ارم، رویروی کوچه آقازاده، انتشارات صبح پیروزی

استفاده از مطالب این کتاب با ذکر منبع، مانعی ندارد.

قم: صندوق پستی: ۳۷۱۸۵-۸۶۱

شناسنامه کتاب

نام کتاب: باقر تورات

نوشته‌ی: علی رضا اسداللهی فرد

ناشر: مؤسسه انتشاراتی صبح پیروزی

حروفچینی: صبح پیروزی

لیتوگرافی: نویس

چاپ: زیتون

نوبت و تاریخ چاپ: اول / تابستان ۱۳۸۷

شمارگان: ۳۰۰۰ جلد

قیمت: ۳۲۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۸۱۰-۹۵-۱

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۰	اهدا و سپاس
۱۱	پیشگفتار
	بخش اول
	زندگی نامه امام باقر علیه السلام
	گفتار اول
۲۷	دوران طفولیت
۳۱	کنیه و القاب و اوصاف ظاهری آن حضرت
۳۲	نقش انگشتر آن حضرت
۳۲	شرح حال برادران آن حضرت
۳۲	شرح حال عبد الله بن علی بن الحسین
۳۳	شرح حال عمر بن علی بن الحسین
۳۴	شرح حال زید بن علی بن الحسین
۳۷	شرح حال حسین بن علی بن الحسین
۳۹	امام باقر و واقعه کربلا
۴۸	ازدواج امام باقر علیه السلام
۵۰	ملاقات امام باقر علیه السلام با جابر انصاری
۵۵	سؤال امام علیه السلام از جابر رضی الله عنه پیرامون صحیفه حضرت زهراء علیها السلام
	گفتار دوم
۶۱	امام باقر در دوران امامت پدر بزرگوارش
۶۲	بهترین روایتی که امام سجاد علیه السلام در مورد میلاد امام علی علیه السلام شنیده
	ادعای امامت محمد بن حنفیه بعد از شهادت امام حسین علیه السلام و احتجاج علی بن الحسین علیه السلام
۶۳	

- ۶۵ امام سجاد علیه السلام ائمه معصومین علیهم السلام را توصیف می‌کند.
- ۶۷ معصوم از دیدگاه امام سجاد علیه السلام.
- ۶۷ نقل دعای معروف حریق، توسط امام باقر از پدر بزرگوارش.
- ۷۶ رأفت و مهربانی امام سجاد علیه السلام.
- ۷۶ دعای رفع مشکل و مصائب.
- ۷۷ هیچ کس در عبادت به علی علیه السلام نمی‌رسد.
- ۷۸ چرا امام علی بن الحسین علیه السلام، لقب سجاد گرفت؟

بخش دوم

دوران امامت حضرت باقر علیه السلام

گفتار اول

- ۸۱ نص بر امامت حضرت محمد بن علی الباقر علیه السلام.
- ۹۱ شهادت پدر، آغاز امامت.
- ۹۴ شیعه از منظر امام سجاد علیه السلام.

گفتار دوم

- ۹۹ جلالت و عظمت امام باقر علیه السلام از زبان بزرگان.
- ۱۰۴ توصیف امام توسط امام علیه السلام.
- ۱۰۷ فضائل امام از زبان امام علیه السلام.
- ۱۱۴ دستور ضرب سکه‌های اسلامی توسط امام باقر علیه السلام.

گفتار سوم

- ۱۱۶ اعجاز و کرامات امام محمد الباقر علیه السلام.
- ۱۱۶ احیا مرده به امر امام علیه السلام.
- ۱۱۸ علم امام علیه السلام به تمام جهان.
- ۱۱۹ علم امام علیه السلام به شیعیان.
- ۱۲۰ نخل خشک به درخواست امام علیه السلام خرما داد.
- ۱۲۱ شفای کور و بیان حکمت نابینایی، توسط امام علیه السلام.
- ۱۲۲ درمان عاجل توسط امام علیه السلام.

علم امام علیه السلام به منطق و زبان پرندگان	۱۲۲
علم امام علیه السلام به منطق و زبان حیوانات	۱۲۳
گنج‌های زمین در اختیار امام علیه السلام	۱۲۵
علم امام علیه السلام به تمام نقاط زمین و آسمان و احوال مرده‌ها	۱۲۶
امام علیه السلام را نابینایان به صورت نوری درخشان می‌بینند	۱۲۸
امام علیه السلام شیعیان خود را با تمام مشخصات می‌شناسد	۱۲۸
امتیازهای امام علیه السلام از زبان امام	۱۲۹
امر امام علیه السلام به احضار روح و بازجویی از ایشان	۱۳۰
اطلاع امام علیه السلام از دسیسه و ارباب و تهدید دشمن و پیشگویی انزال و تبعید دشمن	۱۳۲
خبر امام علیه السلام از به حکومت رسیدن منصور دوانقی و تداوم حکومت طاغوتیش	۱۳۳
فرشتگان در خدمت امام علیه السلام	۱۳۵
پیشگویی امام علیه السلام از به حکومت رسیدن عمر بن عبدالعزیز و مدت حکوت آن	۱۳۶
پیشگویی امام از حادثه کشتار در مدینه	۱۳۶
تمام ملک و ملکوت مسخر امام علیه السلام	۱۳۸
امام علیه السلام از احوال و کردار مردم باخبرند	۱۳۸
شفا به دست امام و علت مصائب و سختی‌های شیعه	۱۳۹
پیشگویی امام علیه السلام از سرنگونی هشام بن عبدالملک	۱۴۰
عصای هم چون عصای موسی علیه السلام	۱۴۱
امام علیه السلام همچون حضرت ابراهیم علیه السلام در آتش	۱۴۲

بخش سوم

شاگردان امام باقر علیه السلام

گفتار اول

۱۴۴ مقام علمی آن حضرت

گفتار دوم

۱۵۴ روش و هدف‌های علمی امام باقر علیه السلام

گفتار سوم

۱۶۴ شاگردان مشترک بین امام سجاد و امام باقر و امام صادق علیه السلام

۱۶۴ «ابان بن تغلب»

۱۶۵ «أبو حمزة الثمالي»

گفتار چهارم

۱۶۷ شاگردان مشترک بین امام باقر و امام صادق علیه السلام

۱۶۷ «زراره»

۱۶۷ «کمیت اسدی»

۱۶۷ «محمد بن مسلم»

۱۶۸ «حمران بن اعین»

..... «محمد بن مسلم» و «برید بن معاویه» و «لیث بن بختری مردادی» و «زراره

۱۷۰ بن اعین»

۱۷۳ حمزة بن حمران بن اعین کوفی شیبانی

گفتار پنجم

۱۷۳ شاگردانی که فقط از محضر امام باقر علیه السلام کسب علم کرده‌اند

۱۷۳ شاگردان امام از آل اعین

۱۷۴ حمران و شناخت او از آل محمد

۱۷۵ حمران دین خود را به امام عرضه می‌کند

۱۷۵ «اسماعیل بن الفضل بن یعقوب»

۱۷۶ «فضیل بن یسار»

بخش چهارم

زمانداران ظالم زمان

- ۱۷۸ امام سجاد و امام باقر و امام صادق علیهم السلام گفتار اول
- ۱۷۸ شناسنامه‌ای از مدت خلافت خلفای بنی امیه گفتار دوم
- ۱۷۹ جنبش توابین و حاکمیت اموی‌ها
- کناره‌گیری معاویه دوم و قیام توابین و کشمکش برای رسیدن به خلافت ۱۸۳
- مروان بن حکم به خلافت رسید ۱۹۹
- خلافت عبد الملک بن مروان و مشکلات پیش رو و نصب حجاج بن یوسف سقفی به عنوان حاکم عراق ۲۰۲
- عبد الملک بن مروان و افشاگری فردی از اعراب ۲۰۳
- دوران خلافت ولید بن عبد الملک، دوران فتوحات اسلامی ۲۰۵
- ولید و توصیه به دینداری فرزندانش ۲۰۷
- اولین بیمارستان در دوران حکومت ولید بن عبد الملک ساخته شد ۲۰۹
- آزار و اذیت خاندان علی توسط ولید بن عبد الملک ۲۱۰
- زهری و ولید بن عبد الملک ۲۱۱
- رواج اسلام در ماوراء النهر ۲۱۱
- فتوحات محمد بن قاسم در بلاد سند ۲۱۲
- فتوحات اسلام در اندلس ۲۱۳
- خلافت عمر بن عبد العزیز ۲۱۴
- فساد یزید بن عبد الملک بن مروان ۲۱۸
- خلافت ولید بن یزید بن عبد الملک ۲۱۸
- ولید بن یزید و عناد او با امیر المؤمنین علی علیه السلام ۲۱۹
- خلافت هشام بن عبد الملک ۲۲۴

۲۳۱	خلفای بنی امیه..... به خلافت رسیدن ولید بن یزید بن عبد الملک بن مروان و علل سرنگونی
۲۳۶	به خلافت رسیدن یزید بن ولید معروف به یزید سوم.....
۲۳۶	یزید بن عبد الملک و اضمحلال خلافت اموی.....
۲۳۹	بیعت برای ابراهیم بن ولید بن عبد الملک بن مروان.....
۲۴۲	مواضع و اقدامات سیاسی.....

بخش پنجم

کربلا و عاشورا در منظر امام باقر علیه السلام

۲۵۲	تعلیم چگونگی زیارت امام حسین علیه السلام
۲۶۱	روزه روز عاشورا.....
۲۶۱	آثار زیارت شهدا آل محمد و امام حسین علیه السلام
۲۶۲	آثار زیارت امام حسین در نیمه شعبان.....
۲۶۲	آثار زیارت امام حسین علیه السلام در شب عرفه.....
۲۶۳	خبر شهادت امام حسین توسط جبریل.....
۲۶۴	امام باقر علیه السلام از امام سجاده علیه السلام از اسارت می پرسد.....
۲۶۴	مجاورین و کسانی که به کربلا نزدیک باشند و به زیارت امام حسین نروند جفا کارند.....
۲۶۵	فرشتگان، استقبال کنندگان زائرین امام حسین علیه السلام
۲۶۶	آسمان چهل روز بر امام حسین علیه السلام اشک کریخت.....
۲۶۶	عزاداری زنان بنی عبد المطلب برای امام حسین، قیل از شهادت.....

بخش ششم

سخنان حکیمانه و اندرزهای آسمانی

۲۶۹	حضرت امام باقر علیه السلام
۲۶۹	حقوق برادر مؤمن بر مؤمن.....
۲۷۰	نصایحی چند از امام باقر علیه السلام به ابی مریم.....
۲۷۴	امیر المؤمنین علی علیه السلام لحظه ای راضی به خلافت خلفای پیش از خود نبود.....

۲۸۱	دوری از گناه انسان را با تقوا می‌کند
۲۸۲	مقبولیت اعمال در گرو پرهیزکاری
۲۸۲	نسخه معنوی امام باقر جهت تسکین درد حاملگی
۲۸۲	تأثیر قسم دادن به محمد و اهل بیتش
۲۸۴	ارزش انسان به چیست؟
۲۸۶	دعای بدرقه مسافر
۲۸۶	نسیب انسان از دنیا و عوامل خوشبختی و راحتی
۲۸۷	علائم ظهور امام زمان (عج) از زبان امام باقر علیه السلام
۲۹۰	آثار خوبی‌ها و بدی‌ها
۲۹۰	عبادت بی امام حق، بی ارزش است
۲۹۱	اهل قبور از آمدن و رفتن زائران متأثر می‌شوند
۲۹۲	غیبت اعمال نیک را از بین می‌برد
۲۹۳	بدون تقوا پیرو ائمه نمی‌توان شد
۲۹۳	بقاع متبرک بعد از خانه خدا و حرم رسول خدا صلی الله علیه و آله
۲۹۴	هر کس بر اساس عمل، در روز قیامت با دیگری هم منزل می‌شود
۲۹۵	حریص دنیا، با غصه می‌میرد
۲۹۵	تأثیر کارهای خوب در ازدیاد عمر
۲۹۶	انسان بر اساس عقل شناخته می‌شود
۲۹۷	در هر عمل واجبی رخصت داده شده غیر از ولایت
۲۹۸	آثار خواب در ازمنه مختلف
۲۹۸	انسان بهشتی از زبان امام باقر علیه السلام
۳۰۰	غروب آفتاب عمر امام باقر علیه السلام
۳۰۱	اوضاع اسفبار شیعیان به ویژه امام باقر علیه السلام از زبان امام
۳۰۲	امام جانشین خود را تعیین فرمودند
۳۰۷	در سوگ ائمه بقیع
۳۱۴	فهرست منابع

اهداء و سپاس

این کتاب ارجمند را که حاوی ابعاد مختلف شرح حال و زندگانی امام باقر علیه السلام و سخنان گهربار آن حضرت می باشد، تقدیم به ساحت مقدس آن امام همام و هم چنین ساحت مبارک فرزند گرامیش حضرت فاطمه معصومه علیها السلام و ساحت مقدس منجی عالم بشریت حضرت حجت بن الحسن العسکری عجل الله تعالی فرجه الشریف می نمایم و از محضرشان خواهانم، والدین و برادران، خواهران و همسر و فرزندانم و همسایه ها و تمام آزاد مردان و زنانی که قلبشان برای رسیدن به حق و حقیقت می تپد، را از شیعیان مخلص و مورد عنایتشان قرار داده و از خداوند عاقبت به خیری تمام مذکورین را مسئلت می نمایم و عاجزانه خواهانم، همه ما را مشمول شفاعتشان قرار دهند.

و از پدر و مادرم که تمام وجود و هستیم از آن هاست و هم چنین از همسر وفادار و خوبم که از حق و حقوق و آسایش خود برای تلاش و تحقیقم گذشت و مرا در این کار تشویق نمود و از تمام اساتید و ذوی الحقوق که هر چه از علم و دانش بهره ای داریم از سایه وجود پر برکت آن هاست، سپاسگزارم.

پیشگفتار

الحمد لله رب العالمین باری الخلاق اجمعین، الصلاة والسلام علی اشرف الانبیاء والمرسلین، حبیب اله العالمین، ابی القاسم مصطفی محمد و علی اهل بیته الطیبین الطاهرین سیما بقیة الاعظم، حجة بن الحسن العسکری ارواحنا لتواب مقدمه الفداء و اللعن الدائم علی اعدائهم اجمعین من الان الی قیام یوم الدین.

حقیقت این است که من خود شناختی به شیعه و ائمه اطهار علیهم السلام به گونه ای که با کمال افتخار خود را «شیعه» بنامم، ندارم. البته، این عدم شناخت من، دلیل بر عدم ظرفیت عقلانیت من می باشد نه دلیل نبود دلیل بر عظمت آنها.

و به عبارت دیگر، اوصاف ائمه اطهار علیهم السلام، مافوق تصوّر و تعقل ماست. و اگر ما از آنها چیزی به عنوان اوصاف در کلمات و سخنان خود به کار می بریم، شرح اسم است و بس. به این نکته، خود حضرات علیهم صلوات الله، تصریح کرده اند. و من در این جا گوشه ای از عظمت و علو درجات آنها را از لسان وحی و از لسان گهربار حاملانش، به استحضار می رسانم:

اما لسان وحی:

خداوند متعال در سوره احزاب، آیه ۳۳ می فرماید: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾

یعنی: همانا خداوند می‌خواهد پلیدی و گناه را از شما اهل بیت، دور و شما را کاملاً پاکیزه گرداند.

حال در مورد این که شأن نزول آیه چیست و در مورد کیست؟ باید به کتب روایی و تفسیری، مراجعه کنیم.

در این خصوص، همه مفسرین شیعه معتقدند: آیه در خصوص پنج تن آل عبا نازل شده و هیچ کس از اهل بیت پیامبر به جز پنج تن را شامل نمی‌شود، حتی زنان آن حضرت.

اما اهل تسنن در شأن نزول این آیه، سه قول دارند:

اول: این آیه در خصوص زنان حضرت نازل شده است.

دوم: این آیه هم در مورد زنان حضرت و هم خود پیامبر و علی و فاطمه و حسن و حسین بوده و این‌ها، سبب نزول آیه می‌باشند.

و بالاخره قول سوم: همان نظریه شیعه می‌باشد.

اینک به روایاتی که در کتب اهل تسنن در این خصوص آمده می‌پردازیم:

ابن جریر الطبری در تفسیر آیه شریفه می‌نویسد: «فهم أهل بیت طهرهم الله من السوء، و خصهم برحمة منه.» یعنی آن‌ها اهل بیتی هستند که خداوند آن‌ها را از بدی‌ها پاک گردانیده و رحمت خود را به آن‌ها مختص نموده است. ^(۱) ایشان سپس روایتی را نقل می‌کنند که ابی سعید خدری از رسول خدا ﷺ روایت کرده که حضرت رسول

۱- الطبری، ابی جعفر محمد بن جریر، جامع البیان، ج ۲۲، ص ۹، دارالفکر،

خدا ﷺ فرمود: «این آیه در مورد پنج نفر نازل شده: در مورد من و علی و حسن و حسین و فاطمه» (۱) ابن جریر طبری در ادامه از ابن وکیع و... و از انس روایت می‌کند که همانا پیامبر ﷺ شش ماه مدام، هر وقت می‌خواستند به نماز بروند، از کنار خانه فاطمه علیها السلام می‌گذشته و می‌فرمود: «اهل بیت! نماز» بعد این آیه را تلاوت می‌فرمود: «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا» (۲)

نحاس در «معانی القرآن» روایتی را از عطیه از ابو سعید خدری نقل می‌کند که ام سلمه به من خبر داد: این آیه در خانه‌ای نازل شد، در حالی که من دم در نشسته بودم. پس خطاب به رسول خدا، عرض کردم: ای رسول خدا! آیا من از اهل بیت نیستم؟ فرمود: «همانا تو به

۱- همان، حدثني محمد بن المثنى، قال: ثنا بكر بن يحيى بن زبان العنزي، قال: ثنا مندل، عن الاعمش، عن عطية، عن أبي سعيد الخدري، قال: قال رسول الله ﷺ: نزلت هذه الآية في خمسة: في، وفي علي رضي الله عنه، و حسن رضي الله عنه، و حسين رضي الله عنه، و فاطمة رضي الله عنها إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا.

۲- همان، عن الاعمش، عن عطية، عن أبي سعيد الخدري، قال: قال رسول الله ﷺ: حدثنا ابن وكيع، قال: ثنا محمد بن بكر، عن حماد بن سلمة، عن علي بن زيد، عن أنس أن النبي ﷺ كان يمر ببیت فاطمة ستة أشهر، كلما خرج إلى الصلاة فيقول: الصلاة أهل البيت إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا.

راه خیری و توازن زنان پیامبر ﷺ می‌باشی.» و [این در حالی بود که] در خانه، پیامبر و علی و فاطمه و حسن و حسین بودند. (۱)

و در «تفسیر ابن کثیر» ضمن نقل روایت ام سلمه، اضافه کرده که پیامبر در حالی که کساء (عبا) را روی خود کشیده و در حالی که در آن علی و حسن و حسین و فاطمه علیهم‌السلام وارد شده بودند، آیه تطهیر نازل شد. و پیامبر در حق آن‌ها دعا و عرض کرد: «خداوند! این‌ها اهل بیت من و مقربان و نزدیکان منند. پس از آن‌ها هر نوع پلیدی و بدی را ببر و پاک و پاکیزه‌شان گردان.» سپس ام سلمه گفت: من سرم را داخل خانه کرده، عرض کردم: آیا من هم با شما هستم؟ حضرت فرمود: «تو به راه خیری، تو به راه خیری...»

بعد نحاس در مورد سند می‌نویسد: جز یک نفر که «شیخ عطا» باشد، بقیه راویان از ثقات هستند. (۲)

۱- النحاس، ابی جعفر، معانی القرآن، ج ۵، ص ۳۴۸، جامعة ام القرى، مکه مکرمه، چاپ اول، ۱۴۰۸ هـ.ق.

قال عطية: حدثني أبو سعيد الخدري قال: حدثتني أم سلمة قالت: نزلت هذه الآية في بيت و كنت جالسة على الباب فقلت: يا رسول الله! أأنت من أهل البيت؟ قال: إنك إلى خير و أنت من أزواج النبي و كان في البيت النبي و علي و فاطمة و الحسن و الحسين صلوات الله عليهم.

۲- حافظ عماد الدين ابو الفدا اسماعيل بن كثير القرشي الدمشقي، تفسير بن كثير، ج ۳، ص ۴۹۲؛ دارالمعرفة، بيروت، ۱۴۰۸ هـ.ق.

جلال الدین سیوطی در در المنثور می نویسد: عایشه رضی الله عنها گفت: «رسول خدا ﷺ بامدادی بیرون رفت، در حالی که عباى بافته شده از پشم سیاه داشت. پس حسن و حسین رضی الله عنهما آمدند و با رسول خدا داخل شدند. آن گاه، علی آمد و با او داخل شد. بعد [حضرت رسول] فرمود: «همانا خداوند می خواهد از شما اهل بیت پلیدی را ببرد و شما را پاک و پاکیزه گرداند.»^(۱)

«الامام أحمد حدثنا عبد الله بن نمير حدثنا عبد الملك بن أبي سليمان عن عطاء بن أبي رباح حدثني من سمع أم سلمة رضي الله عنها تذكر أن النبي صلى الله عليه وسلم كان في بيتها فأتته فاطمة رضي الله عنها ببرمة فيها خزيرة فدخلت عليه بها فقال صلى الله عليه وسلم لها: «ادعي زوجك وابتيك» قالت: فجاء علي و حسن و حسين رضي الله عنهم فدخلوا عليه فجلسوا يأكلون من تلك الخزيرة و هو على منامة له و كان تحته صلى الله عليه وسلم كساء خيبري قالت: و أنا في الحجرة أصلي فأنزل الله عز وجل هذه الآية (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً) قالت رضي الله عنها: فأخذ صلى الله عليه وسلم فضل الكساء فغطاهم به ثم أخرج يده فألوى بها إلى السماء ثم قال: «اللهم هؤلاء أهل بيتي و خاصتي فأذهب عنهم الرجس و طهرهم تطهيرا» قالت: فأدخلت رأسي البيت فقلت: و أنا معكم يا رسول الله؟ فقال: «إنك إلى خير إنك إلى خير» في إسناده من لم يسم و هو شيخ عطاء و بقیة رجاله ثقات.

۱- السیوطی، جلال الدین، الدر المنثور، ج ۵، ص ۱۹۸، دارالفکر، بی ط، بیروت، ۱۴۱۲ هـ؛ و أخرج ابن أبي شیبة و أحمد و مسلم و ابن جریر و ابن أبي

شوکانی در فتح القدير می‌نویسد: در این مورد احادیث و آثاری است و ما در آن جا گفتیم: چیزهایی را که صلاحیت تمسک و چنگ زدن بدان وجود دارد و چیزهایی که صلاحیت ندارند. و به تحقیق در این میان طایفه سومی قرار گرفته‌اند که این آیه را شامل همسران پیامبر و علی و فاطمه و حسن و حسین دانستند. همان‌طور که پیش از این آوردیم، اما چرا شامل زنان پیامبر می‌شود؟ به خاطر این که، آن‌ها [زنان پیامبر] در سیاق آیه منظور بوده و آن‌ها سکنه خانه پیامبر و در منازل او نازل شده بودند. و این قول را، همان‌طور که گذشت، خبر ابن عباس و دیگران تأیید می‌کند.

و اما چرا علی و فاطمه و حسن و حسین داخل در این آیه هستند؟ به خاطر این که آن‌ها، از اقربا و اهل بیت نسبی اویند. و به این گفته، روایاتی که ذکر کردیم تصریح داشتند و آن‌ها را سبب نزول آیه می‌دانستند.

پس کسی که سبب نزول آیه را خصوص یکی از این دو فریقین بدانند به بعضی از روایت عمل کرده و بعضی را که اهمال به آن جایز نیست، عمل نکرده‌اند. و این قول را برخی از محققین از جمله،

حاتم و الحاکم عن عائشة رضی الله عنها قالت: خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم غداة وعليه مرط مرحل من شعر اسود فجاء الحسن والحسين رضی الله عنهما فادخلهما معه ثم جاء علي فادخله معه ثم قال: إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا.

قرطبی و ابن کثیر و دیگران ترجیح داده‌اند. (۱)

چنان چه ملاحظه فرمودید، چه زنان پیامبر را از اهل بیت محسوب کنیم و چه نکنیم، علی و فاطمه و حسن و حسین صلوات الله علیهم سبب نزول آیه شریفه می‌باشند. و شکی در این نیست. و بنا به قول شیعه، اینان معصوم و در طول عمرشان ذره‌ای معصیت و بدی نکرده‌اند. با این بیان به این نتیجه می‌رسیم:

ائمه اطهار که جانشینان حضرت ختمی مرتبت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم می‌باشند، همه معصومند و مورد عنایت خداوندی. و حضرت محمد بن علی امام پنجم، نیز از این قافله سالار می‌باشد.

۱- الشوکانی، محمد بن علی بن محمد، فتح القدیر، ج ۴، ص ۲۸۰، بی تا، بی ط، بی ن.

و فی الباب احادیث و آثار و قد ذکرنا ههنا ما یصلح للتمسک به دون ما لا یصلح و قد توسطت طائفة ثلاثة بین الطائفتین فجعلت هذه الآیة شاملة للزوجات و لعلی و فاطمة و الحسن و الحسین أما الزوجات فلكونهن المرادات فی سیاق هذه الآیات كما قدمنا و لكونهن الساكنات فی بیوته صلی الله علیه و آله و سلم النازلات فی منازلہ و یعضد ذلك ما تقدم عن ابن عباس و غیره و أما دخول علی و فاطمة و الحسن و الحسین فلكونهن قریبته و اهل بیته فی النسب و یؤیده ذلك ما ذکرناه من الأحادیث المصرحة بأنهم سبب النزول فمن جعل الآیة خاصة بأحد الفريقین فقد أعمل بعض ما یجب إعماله و أهمل ما لا یجوز إهماله و قد رجح هذا القول جماعة من المحققین منهم القرطبی و ابن کثیر و غیرهما.

اما لسان حاملان وحی:

جابر انصاری می‌گوید از پیامبر در مورد آیه شریفه: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ...) پرسیدم و عرض کردم: ما خدا و رسول را شناختیم، اما «اولو الامر» چه کسانی هستند؟ فرمود: ای جابرا آن‌ها جانشینان من و پیشوایان مسلمانان بعد از منند، اول آن‌ها، علی بن ابی طالب و سپس حسن و بعد از او حسین و بعد از او علی بن الحسین و بعد از او محمد بن علی که در تورات معروف به «باقر» است و تو او را درک خواهی کرد. ای جابرا! وقتی او را دیدی سلام مرا به او برسان. و بعد از او جعفر بن محمد و سپس موسی بن جعفر و بعد از او علی بن موسی و بعد از او محمد به علی و بعد از او علی بن محمد و سپس حسن بن علی و سپس هم نام و هم کنیه‌ام، که حجت خداوند بر روی زمین و بقیة الله در بین بندگانش، فرزند حسن بن علی، کسی که به دست او خداوند شرق و غرب کره زمین را می‌گشاید و فتح می‌کند. و آن کسی است که غایب می‌شود از شیعیانش غیبتی، که قایلین به امامتش، ثابت نمی‌مانند مگر کسانی که خداوند قلبشان را به ایمان، امتحان کرده باشد. (۱)

۱- محمد باقر بن محمد تقی مجلسی، بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۲۸۹، مؤسسة الوفا، بیروت، ۱۴۰۴ هـ؛ عَنْ جَابِرِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ ﷺ عَنْ قَوْلِهِ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ عَزَّ وَ ثَنَا اللَّهُ وَ رَسُولَهُ فَمَنْ أُولِي الْأَمْرِ قَالَ: هُمْ خُلَفَائِي يَا جَابِرُ! وَ أَيْمَةُ الْمُسْلِمِينَ بَعْدِي أَوَّلُهُمْ عَلِيُّ بْنُ

با مطالعه‌ای که در کتاب‌های اهل تسنن داشتم و پیرامون آیه شریفه «اولو الامر» تحقیق می‌کردم، دیدم آن‌ها کسانی را «اولو الامر» معرفی کرده‌اند که با کمی تأمل و دقت عقلی، می‌توان جعلی بودن سخنانشان را فهمید. آن‌ها افرادی هم چون خالد بن ولید و عمر و عثمان را اولو الامر، معرفی کرده‌اند که حدود دانش و معرفت آن‌ها، ادعایشان را نقض می‌کند.

در کتاب ذخایر العقبی، روایتی را از ابن عمر نقل می‌کند که گروهی به خدمت ابو بکر رسیدند و گفتند: «صاحب - رسول خدا - را به ما معرفی کن.» ابو بکر گفت: ای گروه یهود، من با رسول خدا در غار مانند این دو انگشتم بودم و با او از کوه حرا بالا رفتم و انگشت کوچکم در انگشت کوچک او بود و لکن سخن از او صلوات الله علیه و آله بسیار سخت است و ابن علی بن ابی طالب است، پیش او بروید و از او بپرسید. آن‌ها به محضر علی رفته و گفتند: ای اباالحسن! پسر عمویت را به ما توصیف کن و حضرت، پیامبر را به آن‌ها توصیف

عَبَّاسِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ ثُمَّ الْحَسَنُ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمُغَوَّرُ فِي التَّوَرَةِ بِالتَّابِرِ وَ سَدْرُكَهٗ يَا جَابِرُ فَإِذَا لَقَيْتَهُ فَأَقْرِئْهُ مِنِّي السَّلَامَ ثُمَّ الصَّادِقُ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ثُمَّ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ مُوسَى ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ ثُمَّ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ ثُمَّ سَمِيُّ وَ كَبِيِّ حُبَّةَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَ بَقِيَّتُهُ فِي عِبَادِهِ ابْنُ الْحَسَنِ بْنُ عَلِيٍّ الَّذِي يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدِهِ مَسَارِقَ الْأَرْضِ وَ مَعَارِبَهَا ذَاكَ الَّذِي يَغِيبُ عَنْ شَيْعَتِهِ غَيْبَةً لَا يَثْبُتُ عَلَى الْقَوْلِ فِي إِمَامَتِهِ إِلَّا مَنْ أَمْتَحَنَ اللَّهُ قَلْبَهُ بِالْإِيمَانِ.

فرمود. ^(۱) کسی که نتواند، پیامبر را توصیف کند در حالی که ادعای جانشینی او را دارد و بگوید: «توصیف او برایم سخت است.» آیا می‌تواند، سوالات مردم را جواب دهد.

هم چنین آن‌ها در کتاب‌هایشان، روایات زیادی را از عمر نقل کرده‌اند که عمر به این که دیگران از او بیشتر می‌دانند، اعتراف کرده. و گفته: اگر تذکر آن‌ها نبود، عمر هلاک می‌شد. ^(۲)

چگونه کسی که خود عاجز از پاسخ به مسایل عادی است،

۱- الطبری، الحافظ محب الدین احمد بن عبدالله، ذخائر العقبی فی مناقب ذوی القربی، ص ۸۰، مکتبة القدسی، القاهرة، ۱۳۵۶ هـ.

عن ابن عمر رضی الله عنه: ان اليهود جاءوا إلى أبي بكر رضی الله عنه فقالوا: صف لنا صاحبك. فقال: معشر اليهود! لقد كنت معه في الغار كأصبعي هاتين و لقد سعدت معه جبل حراء و ان خنصري لفي خنصره و لكن الحديث عنه صلى الله عليه و سلم شديد و هذا علي بن أبي طالب. فأتوا عليا فقالوا: يا أبا الحسن! صف ابن عمك. فوصفه لهم صلى الله عليه و سلم.

هم چنین در کتاب الرياض النضر، ج ۲، ص ۱۹۵، داستان مذکور، به طور مفصل نقل شده است.

۲- تفسیر القرطبی، القرطبی، ج ۹، ص ۲۸۸؛ و روی أيضا أن رجلا جاء إلى عمر بن الخطاب فقال: يا أمير المؤمنين! إني غبت عن امرأتي سنتين فجئت و هي حبلى، فشاور عمر الناس في رجمها، فقال معاذ بن جبل: يا أمير المؤمنين! إن كان لك عليها سبيل فليس لك على ما في بطنها سبيل، فتركها حتى تضع، فتركها، فوضعت غلاما قد خرجت ثيتاه، فعرف الرجل الشبه فقال: ابني و رب الكعبة! فقال عمر: عجزت النساء أن يلدن مثل معاذ، لولا معاذ لهلك عمر.

می تواند مرجع رسیدگی به سؤالات متعدد جامعه مسلمانان و غیر مسلمانان باشد؟

از آن جایی که مجالی برای این گونه مسایل در این کتاب نیست، خوانندگان عزیز می توانند به کتب معروف اهل تسنن پیرامون ویژگی های امیر المؤمنین و ذوی القربی و... مراجعه کنند.

از این رو، باید گفت: «اولو الامر» کسی است که تالی تلو حضرت رسول باشد. یعنی در علم و حکمت و عصمت و... و این خصیصه، همان طور که تمام فرق از مسلمانان اذعان دارند، و در روایت بالا نمونه ای از آن از زبان طبری جاری شد، مختص به امیر المؤمنین علی علیه السلام است. اهل تسنن، خود، روایت «انت منی بمنزلة هارون من موسی» را در کتاب های متعددشان آورده اند. (۱)

۱- نمونه روایاتی که در کتب اهل تسنن آمده و اگر در جاهای دیگر توجیه کرده اند و خواسته اند این خلافت را در زمان حیات پیامبر قانونی بدانند و در غیر حیات ایشان، مثل عزل وکیل تلقی کرده اند، بدون این که عزل کننده یا دلیلی داشته باشند. شواهد التنزیل، الحاکم الحسکانی، ج ۱، ص ۱۹۰؛ عن مجاهد (فی قوله تعالی): (یا ایها الذین آمنوا) یعنی [الذین] صدقوا بالتوحید (أطیعوا الله) یعنی فی فرائضه (و أطیعوا الرسول) یعنی فی سنته (و أولی الامر منکم) قال: نزلت فی امیر المؤمنین حین خلفه رسول الله بالمدينة فقال: أتخلفني على النساء والصبيان؟ فقال: أما ترضى أن تكون مني بمنزلة هارون من موسى حين قال له: اخلفني في قومي أصالح. فقال الله: (و أولی الامر منکم

از معروف‌ترین احادیثی که از امام هادی علیه السلام نقل شده، «زیارت جامعه‌ی کبیره» است. این زیارت خود دایرة المعارف کامل امام‌شناسی است که شیعیان را از افراط و تفریط درباره امامان شیعه باز می‌دارد. امام دهم، حضرت علی بن محمد الهادی علیه السلام، ائمه را آن‌چنان زیبا و پر محتوا توصیف کرده‌اند که با کمی تأمل، به اعماق دریای بیکران علم و حکمت و عملشان، پی می‌برید. من نظر شما را به فرازهایی از این زیارت مهم که امام زمان (عج) به سید رشتی خواندن آن را توصیه فرمودند، جلب می‌کنم: امام می‌فرماید: «بکم فتح الله و بکم یختم و بکم ینزل الغیث و بکم یمسک السماء ان تقع علی الارض» چنان چه ملاحظه می‌فرمایید؛ سخنانی است که به طور تحقیق، محال است از قلب افراد عالم و دانشمند، چنین حقایقی ظهور و بروز کند. این سخنان تنها از قلب نورانی و صبی که عالم به اسرار و حقایق قرآنی است صادر می‌شود.

امام می‌فرماید: به واسطه شما، خداوند خلقت را آغاز و به واسطه شما مختومه خواهد کرد. و به خاطر شما باران را نازل و به خاطر شما، آسمان را نگه داشته تا روی زمین فرو نریزد.

(آری) سلام بر پیشوایان هدایت، و چراغ‌های محیط ظلمت، و

(۱۳۳)

همان و ص ۱۹۲، آمده: قال سعد: فسمعت رسول الله (صلى الله عليه وسلم) يقول: يا علي أما ترضى أن تكون مني بمنزلة هارون من موسى إلا أنه لا نبي بعدي فارجع فأخلفني في أهلي

پرچم‌های تقوی. و اندیشمند، صاحبان عقل و پناهگاه همگان. و وارثان انبیا و نمونه‌های والا و دعوت حسنی (دعوت ابراهیم علیهِ السلام) و حجّت‌های خدا بر مردم دنیا و آخرت.

شهادت می‌دهم که شما پیشوایان هدایت یافته‌ی معصوم، مکرم، مقرب، متقی، صادق، برگزیده، مطیع خدا و به پا دارندگان امر او، و عمل‌کننده‌ی به اراده‌ی او و دست یابندگان به کرامت او هستید. او شما را به علم خود برگزید و برای خزانة داری مخازن دین خود، پسندیده و برای پاسداری سرّ خود انتخاب کرده، و به قدرت خود اختیار فرموده و به هدایت خود عزیز ساخته و به برهان خود اختصاص داده و برای مشعل داری نور خود برگماشته و به روح خود تأیید فرموده و به خلافت شما، در روی زمین خود، رضایت داد. و شما را حجّت‌های خود بر خلق خویش و یاران دین و حافظان سرّ و خازنان علم، و دیعته‌گاه حکمت، مترجمان وحی، ارکان توحید، شاهدان بر خلق، نشانه‌های راهنما برای بندگان، نورافکن‌ها در شهرها و راهنمایان به صراط خود قرار داده است. او شما را از لغزش‌ها مصون و از دستبرد فتنه‌ها، ایمنی، و از پلیدی‌ها پاک ساخته، و ناپاکی را از ساحت قدستان، ای اهل بیت! دور گردانیده، و شما را بی‌نیازیت پاکیزه داشته. از این رو، شما جلالش را عظیم داشته، شأنش را بزرگ شناخته، کرمش را تمجید کردید. و ذکرش را دوام بخشیده و پیمانش را مؤکّد نمودید. و پیوند طاعتش را محکم گردانیدید. و در نهان و آشکار، شرط اخلاص را برای او به کار بستید. و به آیین حکمت و

موعظه‌ی حسنه، به راه او فرا خواندید. جانتان را در راه رضای او بذل، و در برابر شداید و مصائبی که در راه اطاعت او به شما پیوست، شکایا ماندید. نماز را به پا داشته، زکات را پرداختید. و بر انجام معروف امر، و از ارتکاب منکر، باز داشتید.

در راه خدا چنان که حق جهاد و کوشش است، جهاد و کوشش کردید، تا دعوتش را آشکار، و فرائض را مبین کرده، حدودش را به پا داشتید و شرایع احکامش را گسترش دادید. سنتش را بیان کردید، و در این راه به سوی رضای او رهسپار گشته، به قضای او تسلیم شدید. به راستی که عقل ما از درک این همه اوصاف قاصر است «کیف اصف حسن ثنائکم» و در این میان همان گونه که بعدا خواهد آمد، امام باقر علیه السلام نوری از آن انوار است و درخشش چنان در جهان اسلام تأثیر گذار بوده که پیامبر عظیم الشان؛ پیشا پیش آن را ابلاغ و توسط سفیر پیامش جابر، به حضرتش ابلاغ گشته.

اما هدف از نگارش این کتاب این بوده که کتابی مستقل در باب زندگانی امام پنجم حضرت محمد بن علی بن الحسین علیه السلام به ساخت مقدس جهان اسلام عرضه شود. اگرچه این حقیر آن طور که باید، نتوانستم از عهده‌ی این مهم برآیم. ضمنا تذکر این نکته را لازم می دانم و آن این که پژوهشگران و دانشمندان معزز، تحقیق پیرامون ائمه اطهار به ویژه امام باقر علیه السلام را هرچه بیشتر انجام دهند جا دارد و جامعه شیعه، و بشریت هرچه به ابعاد زندگانی امام آشناتر شوند، دیدگاهشان نسبت به شیعه کاملاً عوض و با دید باز، راه حقیقت را

خواهند پیمود. از آن جایی که صفت علم امام را پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله پیشا پیش به رخ جهانیان کشیده، با این که می دانیم همه ائمه معصومین علیهم السلام از علوم خداوندی که به آن «علم لدنی» می گویند، بهره مندند و از آن جایی که نام مبارک حضرت محمد بن علی، طبق فرمایش پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله - چنان چه بعداً روایت آن را ذکر خواهیم کرد - در تورات، معروف به «باقر» بوده، نام این کتاب را «باقر تورات» نامیدم و این خود اشارت دیگری بر انتصابی بودن امامت از جانب خداوند تبارک و تعالی می باشد.

کوتاه سخن این که، این کتاب، درشش فصل تدوین شده که شامل: زندگی نامه و دوران کودکی و دوران زندگی آن حضرت با پدر بزرگوارش و نص بر امامت آن حضرت و دوران امامت ایشان و شاگردان حضرتش و ظالمان عصر امام سجاد و امام باقر و امام صادق و سخنان حکیمانه آن حضرت و بالاخره در سوگ ائمه بقیع می باشد. از پژوهشگران و محققان و علما و دانشمندان مسایل و موضوعات اسلامی می خواهم، این حقیر را از پیشتهادات و انتقادات خود بهره مند سازند، باشد که در چاپ های بعدی بتوانیم، کاستی های آن را برطرف و در تکمیل آن اقدام نمایم.

این کار را که ابتدا با اجازه از ساحت مطهر امام پنجم و با استعانت از روح پر فتوح آن حضرت نگاشته ام، به روح مقدس آن حضرت تقدیم و امیدوارم مرا در کوتاهی هایم در این زمینه، ببخشاید. و آن حضرت می دانند، این کتاب را فقط و فقط به خاطر او نوشته و

درخواستی جز رضایت و نگاه کریمانه‌ی او به این سراپا تقصیر، نداشته و ندارم. و از خداوند می‌خواهم شناخت کافی به ائمه اطهار علیهم‌السلام را به همه مسلمانان، عنایت فرماید. و ما و اولاد ما و همه کسانی که به حق و حقیقت شیفته‌اند و تمام اراتمندان به آن حضرات را، از شیعیان واقعی‌شان قرار دهد.

در خاتمه از مسئولین و محققین و روحانیون مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی به خاطر تلاش بی‌وقفه‌ای که در عرضه علوم و معارف اسلامی به صورت نرم‌افزارهای مختلف با موضوعات متفاوت و متنوع انجام داده و می‌دهند تا محققین راه چند ساله تحقیقات را در کوتاه‌ترین زمان ممکن ببینند، نهایت سپاس و تشکر داشته، از ایزد منان توفیق روزافزونشان را خواهانم. هم چنین از امام جمعه محترم گندمان حجة الاسلام یدالله زمانی گندمانی که با حمایت‌های معنوی و مالی در نشر آثار ائمه معصومین علیهم‌السلام بیش از پیش ما را یاری نمودند، سپاسگزارم. و از مسئولین و دست‌اندرکاران انتشارات صبح پیروزی نیز که با زحمات شبانه روزی در ترویج علوم و معارف اسلامی کوشش می‌کنند، به ویژه از مدیریت برادران ارجمندم جناب آقایان: صمد گودرز علمداری و محمدی و فرزندان گرامیش، نهایت تقدیر و سپاس را دارم.

قم مقدس

علیرضا اسداللهی فرد